

Vejledning for pengeinstitutter i anvendelse af Finanstilsynets benchmark for nedskrivninger til stresstest-formål

Denne vejledning beskriver, hvordan Finanstilsynets benchmark for nedskrivninger skal anvendes til fremskrivning af nedskrivningerne i en stresstest. Konkret angives, hvordan Finanstilsynets benchmark tilpasses instituttets udlåns sammensætning, nedskrivningshistorik og udlånsvækst for at give et skøn for nedskrivningerne, som er relevant for det enkelte institut.

Vejledningen suppleres af et beregningsark (i Excel), som findes på Finanstilsynets hjemmeside.

1. Finanstilsynets benchmark for nedskrivninger

Finanstilsynets benchmark for de driftsførte nedskrivninger/hensættelser er baseret på Finanstilsynets kredittabsmodel, som giver et skøn for de branchefordelte årlige nedskrivningsprocenter¹ for alle pengeinstitutter under ét i forskellige makroøkonomiske scenarier, herunder i et stress-scenarie.²

Finanstilsynet anvender aktuelt ét stress-scenarie, der har karakter af en hård recession. I stress-scenariet antages det, at dansk og international økonomi i andet halvår af 2024 rammes af et hårdt konjunkturtilbageslag med fald i BNP og ejendomspriser samt stigende ledighed. Konjunkturtilbageslaget varer frem mod udgangen af 2026. Stress-scenariet minder i hårdhed om tilbageslaget under Finanskrisen (2008-10).

De makroøkonomiske nøgletal, som ligger til grund for stress-scenariet, fremgår af scenarietabellen på Finanstilsynets hjemmeside. Stress-scenariet er udviklet i samarbejde med Nationalbanken (den aktuelle version af scenariet blev udviklet i foråret 2024).

Finanstilsynets kredittabsmodel giver følgende skøn for pengeinstitutsektorens nedskrivninger i stress-scenariet:

¹ Når der i det følgende refereres til "nedskrivninger" og "nedskrivningsprocenter" omfatter dette også driftsførte hensættelser på garantidebitorer.

² Se bilag for en nærmere beskrivelse af Finanstilsynets kredittabsmodel.

Branchefordelte nedskrivningsprocenter for udlån og garantidebitorer for hele pengeinstitutsektoren (udlånsvægtet)

Sektor og branche	Hårdt stress-scenarie		
	2024	2025	2026
Offentlige myndigheder	0,0	0,0	0,0
Erhverv i alt	1,4	2,7	2,2
Landbrug, jagt, skovbrug og fiskeri	1,3	2,5	2,5
Industri og råstofudvinding	1,0	1,8	1,7
Bygge og anlæg	3,5	6,4	5,8
Handel	1,3	2,5	2,4
Fast ejendom	2,9	5,8	4,2
Andre erhverv	0,6	1,3	1,1
Private	1,0	1,9	1,7
I alt	1,2	2,5	2,0

Anm.: Årets driftsførte nedskrivninger/hensættelser i pct. af udlån og garantidebitorer (opgjort før nedskrivninger). Nedskrivninger for "Erhverv i alt" og "I alt" er baseret på udlånsfordelingen for hele pengeinstitutsektoren. "Andre erhverv" dækker over brancherne Energiforsyning, Transport, Hoteller og restauranter, IKT, Finansiering og forsikring, samt Øvrige erhverv, jf. Finanstilsynets brancheopdeling. Nedskrivninger/hensættelser vedr. tilgodehavender hos kreditinstitutter mv. indgår ikke.

2. Korrektion for udlåns sammensætning, nedskrivningshistorik og udlåns vækst

Finanstilsynets kredittabsmodel er estimeret for hele pengeinstitutsektoren under ét, hvorfor nedskrivningsprocenterne som udgangspunkt gælder for et "gennemsnitligt" pengeinstitut (opgjort som et udlånsvægtet gennemsnit).

For at tage højde for, at det enkelte pengeinstitut kan afvige fra det gennemsnitlige institut med hensyn til udlåns sammensætning, nedskrivningshistorik og udlåns vækst, skal der foretages nedenstående tilpasninger. Med disse tilpasninger fås et bedre skøn for instituttets nedskrivninger i stress-scenariet.

Finanstilsynet har lavet et beregningsark for at hjælpe institutterne med at foretage tilpasningerne. Beregningsarket kan findes på Finanstilsynets hjemmeside. Nedenstående anvisninger (punkt a-d) kan ses som en læsevejledning til trin 1-4 i føromtalt beregningsark, og kan med fordel læses sammen hermed. Finanstilsynet opfordrer institutterne til at bruge beregningsarket.

Der er tale om en forholdsvis automatiseret beregning, og instituttet skal alene angive historiske nedskrivningsprocenter på brancheniveau for 2010 og frem, det samlede udlån for ultimo 2019 og ultimo 2023, samt den aktuelle udlånsfordeling (ultimo andet kvartal 2024). Den nærmere afgrænsning af de nedskrivninger og udlånstal, som instituttet skal angive, fremgår af beregningsarket.

Oplysninger om nedskrivninger fordelt på brancher er en del af institutternes løbende indberetninger til Finanstilsynet. Hvis instituttet konstaterer, at der ikke er overensstemmelse med tidligere indberettede tal til Finanstilsynet, skal instituttet kontakte Finanstilsynet og foretage genindberetninger. Det er

instituttets ansvar, at såvel de indberettede som de i arket anvendte instituttal er korrekte.

Nedenstående anvisninger afspejler, hvordan Finanstilsynet tilgår nedskrivningsberegningen for det enkelte institut i forbindelse med Finanstilsynets kapitalfremskrivning, jf. Vejledning om stresstest for små og mellemstore pengeinstitutter på Finanstilsynets hjemmeside.

a) Udlånssammensætning (Trin 1)

For at tage højde for, at det enkelte pengeinstituts udlånssammensætning kan afvige fra udlånssammensætningen for det gennemsnitlige pengeinstitut, skal nedskrivningerne i stress-scenariet beregnes med udgangspunkt i instituttets udlån til de enkelte brancher.

Det betyder f.eks., at nedskrivningsprocenten for "Erhverv i alt" skal beregnes som et vægtet gennemsnit af de branchefordelte nedskrivningsprocenter (fra tabellen ovenfor), hvor vægtene afspejler de pågældende branchers udlånsandel hos instituttet.

Eksempelvis vil beregningen for "Erhverv i alt" for et institut, som kun har erhvervsudlån i brancherne "Handel" og "Bygge og anlæg", blive beregnet som et vægtet gennemsnit baseret på nedskrivningsprocenterne i førømtalte brancher og den aktuelle udlånsandel hos instituttet i disse to brancher.

b) Nedskrivningshistorik (Trin 2)

Det enkelte pengeinstituts nedskrivningshistorik kan afvige fra det gennemsnitlige institut blandt andet som følge af forskelle i kreditkvalitet mv. Dette skal der tages højde for i beregningen af et skøn for instituttets nedskrivninger i stress-scenariet.

Helt overordnet beregnes forskellen mellem det enkelte instituts historiske nedskrivninger og de historiske nedskrivninger for et "gennemsnitligt" institut (sidstnævnte betegnes Finanstilsynets benchmark). Hvis denne forskel er positiv, dvs. at instituttet historisk har haft højere nedskrivninger end det "gennemsnitlige" institut, forventes det, at instituttet også vil have højere nedskrivninger i et stress-scenarie end det "gennemsnitlige" institut. Derfor får instituttet i dette tilfælde et tillæg til nedskrivningerne i stress-scenariet. Omvendt vil instituttets nedskrivninger i stress-scenariet blive reduceret (der indregnes et fradrag), hvis instituttet historisk har haft lavere nedskrivninger end det "gennemsnitlige" institut.

For at tage højde for at instituttets aktuelle udlånssammensætning (ultimo andet kvartal 2024) kan afvige fra instituttets historiske udlånssammensætning, betinges ovenstående beregning på den aktuelle udlånssammensætning.

Konkret foretages to mekaniske beregninger for instituttet:

1. Genberegning af instituttets historiske nedskrivninger fra 2010 og frem, hvor de faktiske historiske branchefordelte nedskrivningsprocenter for instituttet vægtes med instituttets aktuelle udlåns sammensætning (ultimo andet kvartal 2024).
2. Beregning af Finanstilsynets benchmark for instituttets historiske nedskrivninger, hvor de historiske nedskrivningsprocenter for et "gennemsnitligt" institut (sektoren) vægtes med instituttets aktuelle udlåns sammensætning (ultimo andet kvartal 2024)

Herefter beregnes for hvert år fra 2010 og frem forskellen mellem instituttets genberegnete nedskrivninger og den tilsvarende nedskrivningsberegning med udgangspunkt i nedskrivningerne for det gennemsnitlige institut (Finanstilsynets benchmark), dvs. forskellen mellem 1 og 2 ovenfor. Afvigelsen (+/-) for det enkelte år beregnes for "offentlige myndigheder", "erhverv", "private" og "I alt".³

Den historiske afvigelse mellem instituttet og det gennemsnitlige institut (Finanstilsynets benchmark) beregnes herefter som et simpelt gennemsnit over årene fra 2010 og frem, og det er dette resultat, som anvendes til korrektion for instituttets nedskrivningshistorik, jf. punkt d nedenfor (Trin 4).

c) Korrektion for høj udlånsvækst (Trin 3)

Høj udlånsvækst øger generelt risikoen for, at der slækkes på et instituts kreditstandarder, således at risikoen for tab øges fremadrettet. Dette understøttes af erfaringerne fra Finanskrisen (2008-10), hvor de institutter, der blev nødlidende, bl.a. var karakteriseret ved en forudgående høj udlånsvækst, jf. Den finansielle krise i Danmark – årsager, konsekvenser og læring (Rangvidrapporten).

Den større udlånsvækst og risikotagning op til Finanskrisen blev for de nødlidende institutter også omsat til væsentligt højere nedskrivninger under krisen end for det gennemsnitlige institut (vægtet sektorgennemsnit). For det nødlidende medianinstitut lå den gennemsnitlige nedskrivningsprocent i kriseårene (2008-10) 35 procent højere end nedskrivningsprocenten for det gennemsnitlige institut.

For at tage højde for at en forudgående høj udlånsvækst hos instituttet kan øge nedskrivningerne ganske markant i tilfælde af et økonomisk tilbageslag, foretager Finanstilsynet en korrektion af nedskrivningerne i stress-scenariet for de institutter (og kun de institutter), der har haft en høj udlånsvækst.

³ En positiv afvigelse (+) skal i denne sammenhæng forstås som, at instituttet har en dårligere nedskrivningshistorik, dvs. højere nedskrivninger, end det gennemsnitlige institut (Finanstilsynets benchmark). Tilsvarende vil en negativ afvigelse (-) afspejle en bedre nedskrivningshistorik, dvs. lavere nedskrivninger, end for det gennemsnitlige institut (Finanstilsynets benchmark).

Konkret forøges nedskrivningerne med 35 procent i hvert af årene 2024-26 i stress-scenariet, hvis (og kun hvis) udlånsvæksten over de forudgående fire historiske år (i dette tilfælde fra ultimo 2019 til ultimo 2023) har været højere end 10 procent om året. Udlånsvæksten skal opgøres for udlån (efter nedskrivninger) ekskl. repo-reverse udlån og skal være korrigeret for fusioner og opkøb i den mellemliggende periode, dvs. mellem 2019 og 2023.

Grænseværdien på 10 pct. årlig udlånsvækst er samme sats, som anvendes i Vejledning om tilstrækkeligt kapitalgrundlag og solvensbehov for kreditinstitutter (solvensbehovsvejledningen), men opgørelsesperioden er en anden. For at få et mere stabilt mål for udlånsvæksten anvendes således en længere opgørelsesperiode (4 år) end i solvensbehovsvejledningen (1 år). Det betyder omvendt også, at den årlige udlånsvækst skal have været højere end 10 pct. over en længere periode for at udløse et tillæg til nedskrivningerne i Finanstilsynets benchmark. Afgrænsningen af udlånet er den samme. Der foretages en korrektion for fusioner og opkøb over opgørelsesperioden.

For institutter med en årlig udlånsvækst på højst 10 pct. over de forudgående 4 år foretages der *ikke* en korrektion af nedskrivningerne.

d) Samlet korrektion (Trin 4)

Endelig justeres Finanstilsynets benchmark for nedskrivningerne i hvert af årene 2024-26 i stress-scenariet med den beregnede historiske afvigelse (+/-) fra trin 2. F.eks. vil en historisk gennemsnitlig afvigelse på +0,2 procentpoint i branchen "Erhverv" medføre, at nedskrivningerne i denne branche vil blive løftet med 0,2 procentpoint i stress-scenariet i hvert af årene 2024-26.

3. Afsluttende bemærkninger

Finanstilsynet forventer, at instituttet forholder sig til de beregnede nedskrivninger i stress-scenariet med henblik på at sikre, at disse er opgjort tilstrækkeligt forsigtigt. Det er særlig vigtigt i relation til de udlånssektorer og -brancher, hvor instituttet har en væsentlig eksponering, og hvor instituttet vurderer, at der er en forhøjet risiko for tab. Et eksempel kunne være en svag portefølje af udlån til landbrugskunder, som risikerer at blive ramt særligt hårdt i et stress-scenarie med faldende afsætnings- og jordpriser. Mulige negative effekter af ny regulering, herunder klimaregulering (f.eks. CO₂-afgifter) er også relevant at inddrage. Det er instituttets ansvar at sikre, at de anvendte nedskrivningsniveauer i stresstesten er tilstrækkeligt forsigtige, givet instituttets risikoprofil.

Instituttet kan også ligge inde med oplysninger, som kan have betydning for beregningen. Det skal dokumenteres, hvis sådanne oplysninger anvendes i stresstest, der indleveres til Finanstilsynet.

Finanstilsynets kredittabsmodel tager ikke højde for IFRS9, som blev implementeret i 2018. De angivne nedskrivningsprocenter kan umiddelbart bedst

tolkes som et skøn for nedskrivningerne på stadie 3-eksponeringer og svage stadie 2-eksponeringer med OIV-lignende karakteristika (Objektiv Indikation for Værdiforringelse). Der er således ikke taget højde for, at IFRS9 per design forventes at medføre en fremrykning af nedskrivninger under stress, særligt i form af forøgede nedskrivninger på (ikke-svage) stadie 2 kunder. Omvendt er der heller ikke taget højde for, at instituttet i udgangssituationen allerede kan have udgiftsført nedskrivninger på eksponeringer, der overgår til stadie 3 eller den svage del af stadie 2 i et stress-scenarie. Det er Finanstilsynets vurdering, at Finanstilsynets benchmark for nedskrivningerne i en normalsituation og for et hårdt stress-scenarie skal tolkes som et *minimumsskøn* for nedskrivningerne.

Finanstilsynets benchmark for nedskrivninger gælder som udgangspunkt alene for danske kunder.

Finanstilsynet offentliggør benchmark for nedskrivningerne med tilhørende Excel værktøj to gange om året på Finanstilsynets hjemmeside.

I forbindelse med anvendelsen af de nedskrivningsprocenter, som offentliggøres i efteråret, skal institutterne være opmærksom på, at nedskrivningsprocenterne for første år i fremskrivningen gælder for hele året. Hvis instituttet i stresstesten tager udgangspunkt i kapitalsituationen ultimo 1. halvår, skal de fremskrevne nedskrivninger for 2. halvår (i kroner) beregnes residualt ved at anvende den årlige nedskrivningsprocent på udlån og garantidebitorer for hele året fratrukket de faktiske driftsførte nedskrivninger på udlån og garanti-debitorer (i kroner) fra 1. halvår. Denne residualberegning bør ikke give anledning til indregning af tilbageførsler i 2. halvår i stress-scenariet.

Metoden er under løbende udvikling, og der tages forbehold for eventuelle ændringer fremadrettet.

Bilag – Finanstilsynets kredittabsmodel

Finanstilsynets benchmark for nedskrivningerne er baseret på Finanstilsynets kredittabsmodel for pengeinstitutter. Modellen giver et skøn for pengeinstitutsektorens gennemsnitlige nedskrivningsniveauer (opgjort i pct. af udlån og garantidebitorer) i forskellige makroøkonomiske scenarier – i dette tilfælde stress-scenariet. Beregningerne i kredittabsmodellen er konkret udført i to trin:

- i. Skøn over pengeinstitutsektorens samlede nedskrivningsniveau
- ii. Skøn over de sektor- og branchefordelte nedskrivningsniveauer for pengeinstitutsektoren.

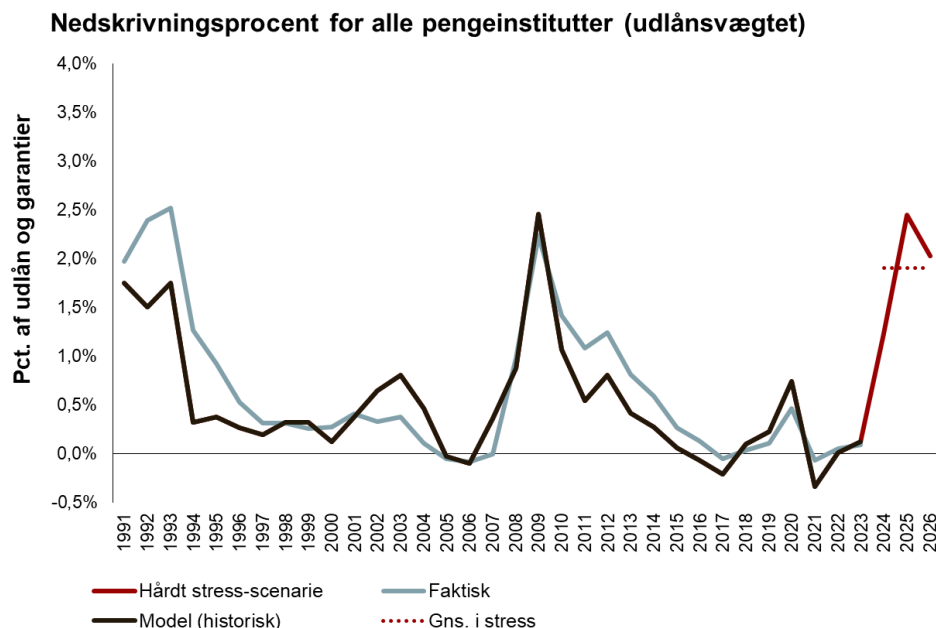
Skønnet over pengeinstitutsektorens samlede nedskrivningsniveau (*trin i*) er beregnet ud fra den historiske sammenhæng mellem pengeinstitutsektorens driftsførte nedskrivninger/hensættelser (opgjort i pct. af udlån og garantier før nedskrivninger/hensættelser) og en række makroøkonomiske variable.

Konkret tager beregningerne afsæt i en (logistisk) regressionsmodel, hvor nedskrivningerne/hensættelserne forklares ud fra tre makroøkonomiske faktorer – renten, væksten i huspriserne og output gab.⁴ Modellen er estimeret på årlige data for perioden 1991-2023.

Nedenstående figur viser modellens historiske forklaringssevne samt fremskrivningen af nedskrivningsniveauet i Finanstilsynets kredittabsmodel for stress-scenariet.

Modellen undervurderer de høje nedskrivninger i begyndelsen af 1990'erne, men har til gengæld været i stand til at fange udviklingen under Finanskrisen (2008-10) rimeligt tæt.

⁴ Følgende variable indgår (med fortegn for regressionskoefficienten i parentes): den gennemsnitlige obligationsrente (+), den årlige vækst i huspriserne (-) samt OECD's output gab (-). Finanstilsynets kredittabsmodel består i princippet af to delmodeller – én for årets (nye) nedskrivninger samt én for tilbageførsler af nedskrivninger. Førnævnte variable indgår i modellen for årets nedskrivninger, som er den primære drivkraft bag udviklingen i de samlede nedskrivninger (dvs. de driftsførte nedskrivninger efter tilbageførsler). Modellen for tilbageførsler inkluderer desuden ledighedsniveauet som en forklarende variabel.

Anm.: Udlånsvægtet gennemsnit af alle pengeinstitutternes nedskrivningsprocenter.

Finanstilsynets kredittabsmodel er estimeret over en periode, hvor IAS39 og OIV (Objektiv Indikation for Værdiforringelse) var det fremherskende princip.⁵ Nedskrivninger på OIV-kunder kan under de nuværende IFRS9-nedskrivningsregler bedst sammenlignes med nedskrivninger på stadie 3-kunder og svage stadie 2-kunder med OIV-lignende karakteristika. Modellen tager således ikke højde for, at nedskrivningerne på "sunde" kunder (kunder som forbliver i den ikke-svage del af stadie 2 eller stadie 1) vil stige i et stress-scenarie under IFRS9. Dette trækker i retning af, at kredittabsmodellens skøn for nedskrivningerne i stress-scenariet skal ses som et underkantsskøn.

Omvendt tager modellen heller ikke højde for, at instituttet i udgangssituationen allerede kan have udgiftsført nedskrivninger på eksponeringer, der overgår til stadie 3 eller den svage del af stadie 2 (med OIV-lignende karakteristika) i stress-scenariet. Det trækker umiddelbart i den anden retning.

Hvordan IFRS9 samlet set påvirker nedskrivningerne i et stress-scenarie sammenlignet med IAS39, afhænger af størrelsen af de to modsatrettede effekter. Det er Finanstilsynets vurdering, at Finanstilsynets benchmark for nedskrivningerne i en normalsituation (dvs. med udgangspunkt i et "normalt" niveau for de akkumulerede nedskrivninger) og for et hårdt stress-scenarie skal tolkes som et *minimumsskøn* for nedskrivningerne.

⁵ OIV-princippet (og neutralitetsprincippet) trådte i kraft i 2005. Før da var nedskrivningerne styret af et forsigtighedsprincip. Finanstilsynets kredittabsmodel har givet et godt bud på de faktiske nedskrivninger under finanskrisen fra 2007/8, jf. figuren. OIV var det gældende princip i denne periode. De nuværende IFRS9-nedskrivningsregler trådte i kraft pr. 1. januar 2018.

Der foreligger ikke tal for pengeinstitutsektorens sektor- og branchefordelte nedskrivninger før 2010. Finanstilsynet har derfor ikke udviklet en særskilt nedskrivningsmodel for hver udlånssektor og -branche. I stedet for er fremskrivningen af nedskrivningerne på sektor og brancheniveau (*trin ii*) baseret på en kalibrering, hvor de sektor- og branchefordelte nedskrivningsprocenter følger kvalitativt samme udvikling som den samlede nedskrivningsprocent (jf. ovenstående figur), men sådan at niveauet og følsomheden over for konjunkturudviklingen er forskellig på tværs af udlånssektorer og -brancher. Forskellene på tværs af sektorer/brancher er modelleret med afsæt i tal for konstaterede (realiserede) tab for pengeinstitutsektoren fordelt på udlånssektorer og -brancher tilbage til 1991.⁶ F.eks. indebærer kalibreringen, at nedskrivningerne på udlån og garantier til bygge- og anlægsbranchen generelt fluktuerer mere og på gennemsnittet har et højere niveau end nedskrivningerne på udlån og garantier til private, fordi de konstaterede tab for bygge- og anlægsbranchen historisk har udvist større udsving og har haft et højere gennemsnitligt niveau end de konstaterede tab for private.

Kredittabsmodellens skøn for nedskrivningsprocenterne gælder for hele pengeinstitutsektoren under ét, sådan at nedskrivningsprocenterne som udgangspunkt gælder for et "gennemsnitligt" pengeinstitut. Dette betyder, at nedskrivningsprocenterne som udgangspunkt gør sig gældende for et institut med en "gennemsnitlig" kreditkvalitet i de enkelte udlånssektorer og -brancher.

Generelt er anvendt et *vægtet* gennemsnit af nedskrivningsprocenterne over institutterne, hvor vægtene afspejler de enkelte institutters udlånsandele målt i forhold til hele pengeinstitutsektorens udlån. Det gør sig gældende både i forhold til de samlede nedskrivninger og for nedskrivningerne fordelt på sektorer og brancher. Nedskrivningsprocenterne er derfor i høj grad påvirket af nedskrivningsniveauerne for de største pengeinstitutter, som i sagens natur indgår med en større vægt. Sammenligninger med det "gennemsnitlige" institut er derfor reelt en sammenligning med et "stort" institut. Instituttet bør tage højde herfor i vurderingen af, om de beregnede nedskrivninger er opgjort tilstrækkeligt forsigtigt i stresstesten, givet instituttets risikoprofil.

⁶ Kalibreringen tager desuden højde for de faktiske tal for de sektor- og branchefordelte nedskrivningsprocenter, som foreligger fra og med 2010.